

גמרא בבא בתרא (ב, ב) - היזק ראייה בגינה

רב דניאל שטיין

א. ר"י מיגאש (ד"ה טעמא) - טעמא דרצו הא לא רצו אין מחייבין אותו אלמא היזק ראייה לאו שמיה היזק. וא"ת מאן לימא לן דמשום היזק ראייה לאו שמיה היזק הוא דילמא לעולם אימא לך דהיזק ראייה שמיה היזק והכא היינו טעמא דמעכב עליה משום דכאן אחזוק דדיירי הכי אבל לא אחזוק דדיירי הכי אע"ג דאין שניהם רוצין נמי בונין את הכותל בעל כרחן. שתי תשובות בדבר חדא דמאן לימא לן דהני שותפי אחזוק דדיירי הכי דילמא לא אחזוק אלא לבתר דפלוג לאלתר הוא דקם חד מינייהו וקא תבע ליה לחבריה למיבניה לכותל משום היזק ראייה דליכא הכא חזקה כלל דההוא חזקה דאחזוק דדיירי הכא מקמי דנפלוג ברוחות ליכא למימר דחזקה היא משום דהא לא הוה מסויים חולקא דחד מינייהו כי היכי דליחזוק עליה. ועוד דא"נ דאחזוק דדיירי הכי לבתר דפליג ברוחות ואתברר ליה חולקא דכל חד מינייהו אי היזק ראייה שמיה היזק בכי האי גוונא לא מהניא חזקה משום דהיזק קבוע הוא וכקוטרא ובית הכסא דמי וכו'. וחזינא לרבינו הרב ז"ל דכתב בתשובת שאלה דחלון נמי היכא דאית ביה היזק ראייה לית ליה חזקה וקא מייתי ראייה מדין שותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר דאע"ג דאחזוק דדיירי הכי כי קא תבע ליה חד מינייהו למפלוג ולמבני כותל לאמצע כייפי ליה לחבריה למיפלג ולמבני בהדיה משום היזק ראייה שמיה היזק.

ב. רמב"ם (שכנים פרק ב הלכה טז) - כמה גובה הכותל אין פחות מארבע אמות, וכן בגינה כופהו להבדיל גינתו מגינת חבירו במחיצה גבוהה עשרה טפחים, אבל בבקעה אין צריך להבדיל בקעתו מבקעת חבירו אלא במקום שנהגו, רצה להבדיל בקעתו מבקעת חבירו כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית כמו אמה בסיד מבחוץ כדי להודיע שהכותל שלו, לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו, ואם עשו מדעת שניהם בונים הכותל באמצע ועושים חזית מכאן ומכאן, לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהן. [השגת הראב"ד] כמה גובה וכו' עד י' טפחים. א"א זה שיבוש גדול אלא כותל ארבע אמות עכ"ל. [מגדול עזו (שם) - שאלה לא היתה לאנשים גדולים כמוכם לשאול אותה וכי לא שאני בין היזק ראייה שהוא היזק גדול ודאי שיראה אדם חבירו בעת שהוא עומד ויושב ועושה צרכיו ובין היזק ראייה שיראה קמת חבירו משום עינא בישא שאלו דברי חסידות הם שלא יעיין בו בעין רעה ואותו השינוי שינויא בעלמא הוא ואינו אליבא דהילכתא דעיקר היזק ראייה בחצר מקום שבני אדם דרין אבל בגנות של הצירות א"צ ארבע אמות לפי שאין דרך בני אדם לדור בגנות אלא במחיצת עשרה טפחים סגי כי היכי דיהא נתפס עליו כגנב].

ג. נימוקי יוסף (ב, א בדפי הרי"ף) - וכתב הרמב"ם ז"ל בתשובותיו שאין מחייבין לגדור בגינה ובבקעה אלא מחיצה י' כדי שיהא נתפס כגנב אבל משום היזק ראייה אין בהם ואע"ג דמינה מקשה תלמודא למילף היזק ראייה היינו לפום מאי דקס"ד דקאי וכן אהיזק ראייה אבל כיון דמסקינן וכן אגויל וגזית קאי הדרינן דלאו משום היזק ראייה הוא ואע"ג דהאי תירוצא אליבא דמ"ד לא שמיה היזק איתמר מ"מ קושטא הכי.

ד. חידושי ר' נחום (אות ל) - ולחומר הקו' צ"ל דהרמב"ם פי' לסוגיין באו"א, דבאמת גם המקשן ידע דל"ש בגינה דין היזק"ר וכל החיוב בזה הוא רק י"ט כדי שיהא נתפס עליו כגנב, ובביאור הוכחת הגמ' מהמשנה צ"ל דדינא דנתפס עליו כגנב ודינא דהיזק ראייה תלויים זב"ז, דלמאן דס"ל היזק ראייה לאו שמיה היזק ה"ה דליכא חיוב י"ט כדי שיהא נתפס עליו כגנב, ובביאור הדברים י"ל בב' דרכים.

ה. חידושי הרמב"ן (נט, א) ד"ה ומסתברא - שאני אומר קוטרא ובית הכסא לפי שהן נזקין בגוף אין להם חזקה, לא אמרו חזקה בנזקין לא בנזקי ממון וכו', דאדם מוחל על כותלו אבל קוטרא ובית הכסא שהוא עצמו ניוזק ומצטער בהם אין להם חזקה וכו', וכל שכן בהיזק ראייה דנזקי אדם באדם הוא אי משום עין רעה אי משום לישנא בישא אי משום צניעותא.

ו. רא"ש (סימן ו) - וי"מ דה"ה בחצר במקום שנהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו דהא חזינא לעיל דנפיש היזקא דראיה בגינה טפי מבחצר דללישנא דמחיצה גודא דלית ליה היזק ראייה בחצר בגינה מודה וא"כ מתני' איירי בעיר חדשה שאין לה מנהג ידוע, וי"מ דבחצר אפילו במקום שנהגו שלא לגדור מחייבין אותו משום דבחצר נפיש היזקא וכן משמע מדלא תני מתניתין מנהג בחצר אלא בגינה. והא דאמר לעיל דהיזק דגינה נפיש היינו למאן דאית ליה דהיזק ראייה לא שמיה היזק ומ"מ בגינה שעומדת בקמותיה שליט ביה עינא בישא, אבל למ"ד דאית ליה היזק ראייה שמיה היזק בחצר דדיירי ביה בתשמיש צנוע וגם משמשים בה בכניסה ויציאה נפיש היזקא מהיזק גינה וכן עיקר.